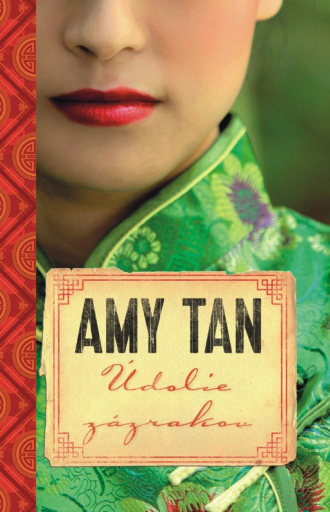

AMY TAN

*Údolie
závratou*

Údolie
záhradou

AMY TAN

Údolie
zázrakou

Z angličtiny preložila
ZDENKA HUDÁKOVÁ

slovart

Copyright © Amy Tan 2013

First published by Ecco, imprint of HarperCollins Publishers, New York.

Translation rights arranged by Sandra Dijkstra Literary Agency.

All rights reserved.

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2015

Translation © Zdenka Hudáková 2015

ISBN 978-80-556-1125-9

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými a ani vo forme fotokópií, nahrávok, ani prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

SPRIAZNENÝM DUŠIAM
KATHI KAMEN GOLDMARK A ZHENG CAO

*Krúžim v plynúcich rokoch a neviem kam,
Tvoje plány, presvedčenie, zlyhania i dráhy sa rúcajú, pravda sa
zosmiešňuje a uniká mi.
Zostáva iba moja pieseň. Významná a silná. Pieseň mojej duše.
Nikdy sa nesmiem vzdať samej seba – to je základná podstata –
to je nado všetko isté.
Veď čo už nakoniec človeku zostane okrem vlastného presvedčenia,
názorov, víťazstiev, zápasov, života?
Keď príde rozchod, čím si je človek istý okrem seba?*

WALT WHITMAN, ROKY NA POHYBLIVOM PIESKU

PRVÁ KAPITOLA

TAJOMNÝ NEFRITOVÝ CHODNÍK

Šanghaj

1905 – 1907

Violet

Ako sedemročná som presne vedela, kto som: poriadne americké dievča podľa rasy, spôsobov i reči a moja matka Lulu Minturnová bola jedinou beloškou v Šanghaji, ktorej patril prvotriedny dom kurtizán.

Matka ma pomenovala Violet – po maličkej voňavej kvetinke, ktorú ako dievča vyrastajúce v San Franciscu milovala. To mesto som videla iba na pohľadniciach. Keď som vyrástla, znenávidela som svoje meno. Kurtizány ho vyslovovali ako šanghajske slovo vyau-la – používali ho vtedy, keď sa chceli niečoho zbaviť. „*Vyau-la! Vyau-la!*“ zdravili ma všade.

Matka prijala čínske meno Lulu Mimi, čo znelo ako to americké, a jej dom kurtizán bol v tom čase známy ako Dom Lulu Mimi. Západní klienti ho poznali podľa anglického prekladu významu jej mena: Tajomný nefritový chodník. V tom čase neexistovali žiadne iné prvotriedne domy kurtizán, ktoré by sa starali tak o čínskych, ako aj o západných klientov. V zahraničnom obchode mnohí z nich patrili medzi najväčších boháčov. A tak moja matka dosť extravagantne prelomila tabu oboch svetov.

Ten dom kvetov bol celým mojím svetom. Nemala som rovesníkov ani žiadnych amerických priateľov. Keď som mala šesť rokov, matka ma zapísala do Dievčenskej akadémie slečny Jewellovej. Chodilo tam len štrnásť

žiačok a všetky boli kruté. Matky niektorých z nich protestovali proti mojej prítomnosti v akadémii a tieto dcéry ovplyvnili všetky dievčatá a spolčili sa, aby ma spomedzi seba vylúčili. Tvrdili, že žijem v dome, kde panujú „zlé spôsoby“, a že by sa ma žiadna nemala dotýkať, aby sa na ne nepreniesla moja skazenosť. Učiteľke narozprávali, že stále kľajem, aj keď som to urobila iba raz. Ale najviac ma urazilo jedno staršie dievča so smiešnymi kučerami. Keď som tretí deň prišla do školy a prechádzala som sa v hale, to dievča ku mne svižne pristúpilo a povedalo tak, aby to počula moja učiteľka i mladšie spolužiačky: „Si Čínanka. Počula som ťa, ako si sa rozprávala po čínsky so šikmookým žobrákom.“ Už som ďalej nedokázala znášať jej urážky. Schmatla som ju za tie jej kučery a zatriasla som ňou. Vrieskala ako pavián. Na chrbát sa mi zosypali desiatky pästí, ďalšie mi do krvi razili peru a vyrazili kývajúci zub. Vyplula som ho. Všetci sme chvíľu civeli na lesknúci sa rezák. Potom som si dramaticky zovrela krk a s výkrikom: „Zabili ma!“ som sa zložila na dlážku. Jedno dievča omdlelo a vodkyňa so svojou svorkou utiekli. Zodvihla som zub – niekdajšiu živú súčasť svojej osoby –, učiteľka mi rýchle uviazala na tvár šatku, aby zastavila krvácanie, a bez jediného slovíčka útechy ma v rikši poslala domov. Matka sa v tom momente rozhodla, že sa budem učiť doma.

Zmätená som jej povedala to, čo som už hovorila starému žobrákovi: „*Lao chua-c'*, nechaj ma.“ Až kým mi nevysvetlila, že *lao chua-c'* je čínsky výraz pre slovo „žobrák“, netušila som, že som rozprávala akousi zlátaninou angličtiny, čínštiny a šanghajskeho dialektu. A napokon, prečo by som mala poznať slovo „žobrák“ v angličtine, keď som ešte nikdy nevidela nijakého amerického deda, ktorý by opretý o stenu ochabnutými ústami brblal tak, že by som s ním musela súcitiť? Predtým ako ma poslali do školy, som svoj zvláštny jazyk používala iba v Tajomnom nefritovom chodníku v rozhovoroch s našimi štyrmi kurtizánami, ich návštevníkmi a so sluhami. Tie výrazy mi pri klebetení a flirtovaní, sťažnostiach a beďakaní prenikali do ucha a vychádzali z mojich úst. Dovtedy mi nikdy nikto nedal najavo, že s mojou rečou nie je nič v poriadku. K tomuto chaosu treba dodať, že matka hovorila aj po čínsky a jej spoločníčka Zlatá holubica aj po anglicky.

Obvinenie dievčata ma trápilo. Pýtala som sa matky, či aj ona ako dieťa hovorila po čínsky. Odpovedala mi, že dostávala prísne lekcie od

Zlatej holubice. Ďalej som sa matky vypytovala, či hovorím po čínsky rovnako dobre ako kurtizány. „Tvoja čínština je v mnohých smeroch lepšia,“ odvetila. „Rozprávaš krajšie.“ Vyplašila som sa. Pýtala som sa svojho nového učiteľa, či Číňan prirodzene rozpráva po čínsky lepšie, než to dokáže Američan. Vysvetlil mi, že tvary úst, jazyka a pier príslušníkov každej rasy sú najvhodnejšie špeciálne na ich jazyk, rovnako sú uspôsobené aj uši, cez ktoré sa jednotlivé slová dostávajú do mozgu. Vypytovala som sa, prečo by som podľa neho mala hovoriť po čínsky. Odpovedal, že sa dobre učím a mala by som si ústa vytréňovať na takú úroveň, aby som dokázala pohybovať jazykom inak.

Trápila som sa tým dva dni, až kým som sa podľa logiky a dedukcie nevrátila k svojej rase. V prvom rade som vychádzala z toho, že moja matka je Američanka. Môj otec síce zomrel, ale zrejme bol tiež Američan, pretože som mala svetlú pleť, hnedé vlasy a zelené oči. Nosila som západné oblečenie a normálne topánky. Nohy som nemala zdeformované a ako cesto na knedle natlačené do malých topánok. Vzdelávala som sa, a to aj v takých ťažkých predmetoch ako história a veda – „a nie pre nejaký vyšší cieľ, ale pre samotné poznanie“, vysvetľoval mi môj učiteľ. Čínske dievčatá sa väčšinou učili len to, ako sa majú správať.

Navyše, nerozmýšľala som ako Číňanka – neklaňala som sa sochám, dymiacemu kadidlu ani duchom. Matka mi hovorila: „Reči o duchoch sú len povere. Číňania si ich vyčarili z vlastného strachu. A vôbec, Číňania sú veľmi ustráchaní a teda majú aj mnoho povier.“ Necítla som strach. A nerobila som všetko predpísaným spôsobom len preto, lebo sa to tak robí tisícky rokov. Mala som v sebe typickú americkú duchaplnosť a nezávislú myseľ. Viem to od svojej matky. Bol to napríklad môj nápad dať sluhom namiesto starodávnych paličiek moderné vidličky. Matka im však nariadila, aby striebro vrátili. Povedala, že každý zub vidličky má väčšiu cenu než zárobok sluhy za celý rok, a preto by mohli byť v pokušení vidličky prediť. Číňania vraj nemajú rovnaký názor na poctivosť ako my Američania. Súhlasila som. Nuž, a keby som bola Číňanka, povedala by som to o sebe?

Po odchode z akadémie slečny Jewellovej som kurtizánam zakázala, aby ma volali *Vjau-la*. Keď ma oslovovali, už nesmeli používať ani to čínske láskyplné slovo „sestrička“. Prikázala som im, aby ma volali

Vivi. Violet ma mohli volať len tí, čo vedeli správne vysloviť moje meno, a k nim patrila moja matka, Zlatá holubica a môj učiteľ.

Po tejto zmene mena som si uvedomila, že to môžem skúsiť zakaždým, keď mi to urobí radosť, a ak to bude vyhovovať mojej nálade alebo mojim zámerom. A čoskoro nato som po nehode, čo som spôsobila, dostala prvú prezývku. Utekala som cez hlavný salón a vrazila som do sluhy, ktorý niesol táčnu s čajom. Táčňa s rachotom padla na dlážku a sluha skríkol, že letím ako *piao-c'*, „malá víchrica“. Rozkošné slovo. Zrazu som bola Malá víchrica preháňajúca sa ponad povestné múry Tajomného nefritového chodníka s gloriolou našuchorených tmavých vlasov a s mačkou. Mačka sa načahovala za stuhou, ktorou som mala previazané vlasy. Odvtedy ma sluhovia museli volať po anglicky víchrica, *whirlwind*, a vyslovovali to „wu-wu“.

Svoju zlatosrstú divokú mačku som milovala. Patrila ku mne a ja k nej. K nikomu inému som neprechovávala takýto cit – dokonca ani k svojej matke. Keď som v náručí držala svoju mačičku, škrabkala ma labkami po živôtku, zachytávala sa o čipku a menila ju na rybársku sieť. Mala zelené oči ako ja a jej hnedé telo s čiernymi škvrnami sa krásne zlatisto lesklo. V mesačnom svetle priam žiarila. Dostala som ju od matky, keď som sa jej raz zverila, že túžim po priateľke. Mačka vraj kedysi patrila pirátovi a pomenoval ju Carlotta po portugalskej princeznej, ktorú uniesol. Priateľku mohol mať hocikto, ale pirátovu mačku nemal nikto iný. Mačky sú na rozdiel od priateľiek vždy lojálne. To tvrdila moja matka a tá vždy vedela, čo hovorí.

Mojej pirátskej mačky sa v dome takmer všetci báli. Tých, čo ju vyhánali z kuchyne, poškrabala. Keď uviazla v skrini, skučala ako duch. Ak cítila strach z ľudí, ktorí sa k nej priblížili, naježila sa a tak im dala jasne najavo, že sa aj majú čoho obávať. Zlatá holubica tuhla od strachu, keď videla, ako sa Carlotta proti nej vzpína. Ako malé dievčatko ju vážne zranila akási divá mačka a ona vtedy takmer zomrela od zeleného hnisu a horúčky. Ak moju mačičku niekto zdvihol, hrýzla – rýchlo a bolestivo –, a ak ju niekto bez môjho dovolenia pohladkal, vystrčila pazúry. Raz zmrzčila sedemnásťročného chlapca. Volal sa Oddaný Fang a do Tajomného nefritového chodníka prišiel so svojím otcom. Práve som hľadala Carlottu a zbadala som ju pod pohovkou. Chlapec jej stál v ceste a niečo bľabotal

v jazyku, ktorému som nerozumela. Kým som ho stihla varovať, aby sa Carlotty nedotýkal, natiahol ruku a schmatol ju za chvost. Pazúrmí sa mu zaryla do ruky a stiahla z nej štyri pásy zakrvavenej kože aj s mäsom. Chlapec zmeravel, zaťal zuby a smrteľne bledý odpadol. Otec ho odviedol domov a Zlatá holubica povedala, že určite zomrie. Neskôr jedna z kurtizán potvrdila, že sa tak naozaj stalo a vraj je to škoda, lebo si v spálni dám vôbec neužil. Aj keď to bola chlapcova chyba, veľmi som sa bála, že mi Carlottu vezmú a utopia ju.

Pri mne sa Carlotta správala inak. Keď som ju nosila na rukách, bola nežná a prítulná. V noci mi priadla v náručí a ráno na mňa tichučko mraučala. Vo vrecku zástery som pre ňu vždy nosila kúsiky klobásy a na šnúrke uviazané perie zo zeleného papagája. Používala som ho, keď som ju chcela vylákať zo skrýše pod niektorou z mnohých pohoviek v salóne. Zakaždým, keď sa načiahla za perím, sa jej labky zachytili do strapcov. Spolu sme sa naháňali cez bludisko nábytku, skákala po stoloch a stoličkách, hore po záclonách a vysokých okrajoch obloženia stien – tam, kam som chcela. Ten salón bol našim spoločným detským ihriskom a ihrisko sa nachádzalo v niekdajšej vile duchov, ktorú moja mama premenila na Tajomný nefritový chodník.

Pri niekoľkých udalostiach som ju počula rozprávať novinárom zo Západu o tom, ako takmer zadarmo získala toto miesto. „Ak chcete v Šanghaji zarobiť,“ hovorila, „využite strach iných ľudí.“

Lulu

Túto vilu, páni, pôvodne postavili pred štyristo rokmi ako letné sídlo bohatého učenca a uznávaného básnika Pchan Kchu-sianga. Nikto nevie, čím si zaslúžil ocenenie lyrik, pretože jeho napísané myšlienky zhoreli. Pozemky aj pôvodné štyri budovy sa kedysi rozprestierali na ploche väčšej ako pol druhá hektára, čiže na dvojnásobne väčšom pozemku, než je okolo sídla teraz. Hrubý kamenný múr je originál. Ale západné a východné krídlo museli po tom záhadnom požiari nanovo vybudovať – pôvodné zhoreli v tých istých plameňoch ako učenecove básne. Táto legenda sa prenášala z generácie na generáciu vyše štyri storočia. Požiar v západnom krídle založila jedna z učencových konkubín a jeho manželka zomrela

s bolestnými výkrikmi v plameňoch vo východnom krídle. Kto už dnes môže potvrdiť, či je to pravda? Ale žiadna legenda, v ktorej sa nespomína aspoň jedna či dve vraždy, nestojí za nič. Však?

Po básnikovej smrti si jeho najstarší syn najal najlepších kamenárov a dal vytesať pamätnú stélu. Umiestnili ju na korytnačku a ozdobili drakom, symbolmi cti vyhradenými pre vysokých úradníkov – aj keď v celom okrese neexistoval žiadny záznam o tom, že by tam vtedy nejaký žil. Po čase sa hlavou rodiny stal jeho pravnuke, pamätná stéla spadla a zarastla vysokou pichľavou burinou. Príroda zdolala učencovo meno i pocty. Zostali len nečitateľné zárezy. Toto nebola večná úcta, akú mal učenec na mysli. Keď jeho potomkovia pred sto rokmi usadlosť lacno predali, začalo sa prekliatie. V deň vyplatenia peňazí za majetok schvátili jeho potomka pálčivé bolesti a zomrel. Ďalšieho syna zabil zlodej. Z rôznych dôvodov pomreli po jednom aj deti týchto synov, no nie na starobu. Neduhmi trpeli aj nastupujúci majitelia, ktorí dom kúpili: nepriazeň, šťasteny, neplodnosť, šialenstvo a podobne. Keď som uvidela tú usadlosť, bola to opustená ohava, džungľa zarastená viničom a inými rozrastenými kríkmi, ideálne útočisko pre divé psy. Kúpila som ju za cenu čínskej piesne. Západniari i Číňania vtedy hovorili, že som blázon, nech už som ju kúpila za akúkoľvek cenu. Jej strašidelný prah by nebol prekročil žiadny tesár, kamenár ani nádenník.

No, páni, čo by ste spravili vy? Vzdali by ste to a spočítali si straty? Ja som si najala jedného talianskeho herca – bol to zdiskreditovaný jezuita s temným pohľadom Ázijčana, ktorý bol ešte výraznejší, keď si uhladil vlasy na spánkoch, podobne ako to robia čínski operní speváci, aby pôsobili dramatickejšie. Obliekol si rúcho majstra feng šuej a najali sme si niekoľko chlapcov na rozdávanie letákov s oznámením, že sa na pozemkoch vedľa strašidelnej vily bude konať trh. Mali sme tam stánky s jedlom, akrobatov, hadích mužov a hudobníkov, vzácne ovocie a stroj na cukrovinky, ktorý vytlačal karamelky. V čase, keď na nosidlách priniesli majstra feng šuej aj s jeho čínskym pomocníkom, čakali naňho stovky divákov – deti a ich matky, sluhovia a majitelia rikší, kurtizány i dámy, krajčíri aj iní šíritelia klebiet.

Majster feng šuej požiadal, aby mu z ohňa priniesli nádobu s horiacimi uhlíkmi. Vytiahol nejaký zvitok a hodil ho do plameňov. Potom

monotónnym hlasom zaspieval akúsi zmiešaninu tibetského blabotania a kropil oheň ryžovým vínom, aby plamene šľahali do výšky.

„Teraz vojdem do zakliateho obydlia,“ povedal herec davu, „a presvedčím Ducha básnika Pchana, nech odíde. Ak sa nevrátim, prosím, spomínajte na mňa ako na dobrého človeka, ktorý aj za cenu vlastného života slúžil svojmu ľudu.“ Predpovede smrteľného nebezpečenstva sú vždy potrebné, ak majú ľudia uveriť vašim výmyslom. Zhromaždené publikum sledovalo, ako majster vstupuje do domu, do ktorého sa dovtedy nikto neodvážil vojsť. Po piatich minútach sa vrátil. Obecenstvo vzrušene mrmlalo. Herec oznámil, že Ducha básnika Pchana našiel v kalamári v jeho maliarskom ateliéri. Veľmi príjemne sa vraj porozprávali o majstrovej poézii aj o jeho niekdajšej sláve. Básnik pri spomínaní nariekal nad svojimi potomkami, ktorí ho uvrhli do predčasnej temnoty. Z jeho pamätníka zostala machom obrastená tabuľa, ktorú ocikávajú psy. Majster feng šuej uistil Ducha básnika Pchana, že dá postaviť drahú pamätnú stélu, dokonca väčšiu než bola tá predošlá. Básnikov duch sa mu poďakoval, ihneď opustil kedysi strašidelné obydlie a vrátil sa do záhrobia k svojej zavraždenej manželke.

Tak som sa postarala o prvú prekážku. Potom som musela prekonať skepsu, aby mal spoločenský klub úspech a uspokojil tak západniarov, ako aj Číňanov. Kto tam bude chodiť? Ako viete, väčšina západniarov považuje Číňanov za podradnejších ľudí – intelektuálne, morálne i spoločensky. Zdalo sa nepravdepodobné, že by dokázali spolu posedávať, fajčiť cigary a popíjať brandy.

Číňania z rovnakého dôvodu neznášali, že panovační cudzinci obchádzali so Šanghajom ako so svojím vlastným prístavným mestom a spravovali ho podľa svojich predstáv a zákonov. Cudzinci nedôverovali Číňanom. Urážali ich za to, že rozprávali pidžinom (lámanou zmesou angličtiny a čínštiny), dokonca zosmiešňovali aj Číňana, ktorého angličtina bola taká kultivovaná ako reč nejakého britského lorda. Nuž, prečo by mali Číňania podnikáť s mužmi, ktorí ich nerešpektujú?

Jednoduchou odpoveďou sú peniaze. Zahraničný obchod je ich spoločným záujmom, ich spoločným jazykom a ja im pomôžem hovoriť ním v atmosfére, v ktorej stratia všetky zábrany, ak by ich v sebe pocítovali.

Naším západným hosťom som ponúkla spoločenský klub s pôžitkami, na aké boli zvyknutí: biliard, kartové hry, kvalitné cigary a brandy.

Tamto v rohu vidíte klavír. Na záver každého večera sa okolo neho zhromaždili tí, čo vydržali najdlhšie, spievali hymny a sentimentálne piesne svojich domovských krajín. Chodievalo k nám pár takých hostí, ktorí sa považovali za Carusových bratrancov. Naším čínskym návštevníkom som poskytla potešenie prvotriedneho nevestinca, kde zákazníci postupujú podľa protokolu dvorenia. Nebol to dom prostitúcie, na aký boli poväčšine zvyknutí muži na Západe. A našim čínskym hosťom zasa ponúkame podobný komfort, ako majú nevestince na Západe: biliard, kartové hry, najkvalitnejšiu whisky, cigary, navyše s ópium, a pekné hudobníčky, ktoré spievajú staré čínske častušky a povzbudzujú mužov, aby sa k nim pridali. Máme kvalitnejšie zariadenie ako inde. Rozdiely sú v detailoch, a keďže som Američanka, ľahko ich rozoznám, mám to v krvi.

A už sme na mieste, kde sa stretáva Východ so Západom. Je to Veľký salón, nesporne miesto zhody podnikateľov z oboch svetov. Len si predstavte ten vzrušený šum, čo tu počúvame každú noc. Tu vzniklo veľké bohatstvo a všetko sa začalo tým, že som ich sem uviedla, ich prvým podaním rúk. Páni, tu získa lekciu každý, kto chce v Šanghaji zarobiť majetok. Keď ľudia povedia, že je niečo nemožné, bude to také. Ale v Šanghaji nie je nič nemožné. Musíte prinútiť staré, aby sa stretlo s novým, prestavať nábytok, povedané obrazne, a zinscenovať dobré predstavenie. Ľstivosť a chtivosť. Oportunisti, vitajte. Tieto dvere odhaľujú cestu k bohatstvu všetkým, ktorí môžu investovať aspoň desaťtisíc dolárov alebo ktorí majú väčší vplyv. Máme svoje kritériá.

UŽ PRI BRÁNE USADLOSTI si musel každý na prvý pohľad uvedomiť, že vstupuje do exkluzívneho domu s uznávanou históriou. Slávnostný vchod stále zdobila vyrezávaná pamätná stéla hodná mingského učenca. Ako dôkaz pravosti na nej zostalo trocha lišajníkov. Mohutnú bránu pravidelne obnovovali červeným lakom a mosadzné kovanie leštili do žiarivého ligotu. Na každom z pilierov bol panel s dvoma názvami domu: TAJOMNÝ NEFRITOVÝ CHODNÍK v angličtine na pravej strane a DOM LULU MIMI v čínštine naľavo.

Len čo ste prešli bránou a vstúpili na predné nádvorie, nadobudli ste dojem, že ste sa vrátili do čias, keď bol pánom domu básnikov duch.

Záhrada bola jednoduchá, klasická – so všetkým, čo treba, od rybníka až po borovice. Na jej druhej strane stálo dosť strohé obydlie: priečelie s hladkou sivou omietkou, mriežkované okná s jednoduchým vzorom popraskaného ľadu. Na sivej škridlovej streche sa vypínali dohora zakrivené odkvapy, nie síce prehnane, ale dosť, aby naznačili, že sú v nich krídla netopierov šťastia. Pred domom bola básnikova pamätná stéla. Reštaurovaná, na svojom oprávnenom mieste, usadená na korytnačke, na vrchu ozdobená drakom a proklamujúca, že na učenca budú spomínať desiatky tisíc rokov.

Po vstupe do vestibulu však každý zistil, že všetky stopy po Mingoch zmizli. Pod nohami sa vám leskli pestrofarebné vzory enkaustických maurských dlaždíc a pred sebou ste videli červené zamatové závesy. Keď boli stiahnuté, cítili ste sa ako v „paláci nebeského čara“, ako to nazvala moja matka. Bol to Veľký salón a pôsobil úplne západne. Taká móda panovala v lepších domoch kurtizán, ale matkin zmysel pre západnú módu bol autentický a navyše odvážny. Studené štyristoročné ozveny stlmili farebné gobelíny, hrubé koberce a početné nízke pohovky, veľké divány, mäkké gauče a turecké podnožky. Na kvetinových stojanoch stáli vázy plné pivónií vo veľkosti detských hláv a na guľatých čajových stolíkoch lampy zahŕňujúce salón do medového jantárového lesku zapadajúceho slnka. Na skrinkách boli slonovinové humidary s cigarami a filigránske nádoby na cigarety. V kreslách ozdobených strapcami sa vystriedalo toľko návštevníkov, že pripomínali zadky ľudí, ktorí v nich sedeli. Pre Číňanov boli niektoré dekorácie celkom zábavné. Napríklad modro-biele vázy dovezené z Francúzska boli pomalované obrázkami Číňanov, ktorých tváre sa podobali na Napoleona a Jozefínu. Mriežkované okenice zakrývali husté mohérové závesy obťažkané zelenými, červenými a žltými strapcami a lemovaním v hrúbke prsta. Strapce patrili ku Carlottiným najobľúbenejším hračkám. Lustre a nástenné svietniky osvetľovali obrazy, na ktorých ružolíce rímske bohyne so svalnatými bielymi telami vystrájali s podobne svalnatými bielymi koňmi – groteskné tvary. Počula som, ako sa o nich Číňania rozprávali. Vraj sa podľa ich názoru takto znázorňuje zvrhlosť.

Po obidvoch stranách Veľkého salóna boli dvere, ktoré viedli do menších, intímnejších miestností, a za nimi kryté spojovacie chodby ťahajúce sa cez nádvorie do niekdajšej učencovej knižnice, ateliéru a rodinnej

kaplnky, všetky šikovne premenené na miestnosti, v ktorých mohol podnikateľ usporadúvať večierky pre priateľov alebo sa dať zabávať dobre vychovanou kurtizánou, ktorá mu vzrušene a s citom spievala.

V zadnej časti Veľkého salóna dala moja matka postaviť široké, kobercom pokryté schodište s načerveno nalakovaným dreveným zábradlím, ktoré viedlo na tri točité, zamatom obložené balkóny, vytvorené podľa vzoru operných divadiel. Bol z nich výhľad na celý Veľký salón. Často som stade sledovala rôzne slávnostné podujatia, kým Carlotta sa špacírovala po balustrádach.

Oslavy sa začínali po západe slnka. Koče a rikše prichádzali celú noc. Vrátnik Prasknuté vajce spamäti vyvolával mená prichádzajúcich a vstúpiť mohli len oni. Zo svojho bideľka som sledovala, ako muži rozrážajú závesy a vchádzajú do honosnej sály. Na prvý pohľad som dokázala uhádnuť, či je muž nováčik. Rozhliadal sa po miestnosti pred sebou, prezeral si ju, nedôverčivo sledoval, ako sa Číňania i muži zo Západu navzájom zdravia a zdvorilo konverzujú. Západniari si mohli prvý raz zbežne pozrieť kurtizány v ich prirodzenom prostredí. Predtým ich asi len zazreli, ako prechádzajú v kočoch po hlavných uliciach, odeté do kožušín a klobúkov. Tu ich však mali na dosah. Mohli s nimi hovoriť, s obdivom sa na ne usmievať, dopredu ich však dôrazne poučili, že sa ich nesmú dotýkať. S potešením som sledovala, akú úctu vzbudzuje matka u mužov rôznych národností. Mala v sebe silu bez slova ich ovládnuť od okamihu, keď vstúpili do miestnosti.

Naše kurtizány boli najobľúbenejšie a najtalentovanejšie zo všetkých dievčat pracujúcich v prvotriednych šanghajských domoch – elegantné, zvodne ostýchavé, dráždivo nepostihnuteľné a školené v speve či recitácii básní. Boli známe ako *Obláčne krásky*. Každá mala vo svojom mene *oblak*, podľa čoho vedeli, že patria k nášmu domu. Ak sa vydali, vstúpili do kláštora alebo odišli pracovať do menej kvalitného domu, *oblak* z ich mena zmizol. Keď som mala sedem rokov, žili v našom dome tieto: Ružový oblak, Stúpajúci oblak, Snehový oblak a moja najobľúbenejšia kurtizána Čarovný oblak. Všetky boli veľmi šikovné. Väčšinou k nám prišli ako trinásť- či štrnásťročné a odchádzali ako dvadsaťtri- až dvadsaťštyriročné.

Matka stanovila pravidlá, ako budú obchodovať s hosťami a akým podielom zo svojich príjmov budú prispievať na hospodárenie domu.

Zlatá holubica sa starala o vzhľad a správanie Oblačných krások a zaisťovala, aby zodpovedali kritériám a reputácii prvotriedneho domu kurtizán. Zlatá holubica vedela, ako ľahko môže dievča stratiť dobré meno. Svojho času bola jednou z najobľúbenejších kurtizán, až kým jej patrón nevyrazil predné zuby a nepolámal polovicu kostí na tvári. Časom sa uzdravila, no tvár jej zrástla trochu nakrivo a jej miesto zatiaľ zaujali iné krásy. Nedokázala zahnať špekulácie a fámy, podľa ktorých sa musela voči svojmu mecenášovi veľmi previniť, keď v tom mierumilovnom mužovi prebudila toľkú zúrivosť.

No nech už boli naše kurtizány akokoľvek pôvabné, každý hosť, či to bol Číňan, alebo západniar, dúfal, že sa stretne najmä s jednou ženou – s mojou matkou. Zo svojho bieleho som ju ľahko zbadala podľa poletujúcej záplavy hnedých kučier, ktoré jej nedbanlivo padali na plecيا. Moje vlasy sú veľmi podobné tým jej, len sú tmavšie. Jej pokožka má tmavší nádych. Ľuďom sa pyšne chválila, že má v krvi pár bombajských kvapiek. Moju matku by nikto neopísal ako krásavicu. Ani Číňan, ani cudzinec. Mala dlhý prehnutý nos, akoby ho nahrubo vytesali nožom na šúpanie. Čelo mala vysoké a široké – nezvratný znak prirodzenej inteligencie, čo skonštatovala Zlatá holubica. Brada jej vytŕčala ako bojovná päsť, líca prechádzali do ostrých uhlov. Mala neobyčajne veľké dúhovky a jej oči zastreté tmavými mihalnicami odpočívali v hlbokých tajomných jamkách. Všetci však súhlasili s tým, že je oveľa podmaňujúcejšia, úchvatnejšia, čarovnejšia než nejaká žena s pravidelnými črtami a obdarená veľkou krásou. Ju charakterizoval úsmev, zastretý a melodický hlas, provokatívne a ležérne pohyby tela. Ona iskrila. Žiarila. Ak muž získal čo len pohľad jej prenikavých očí, bol úplne fascinovaný. Videla som to znovu a znovu. Každý muž pri nej zažíval pocit, že je tu špeciálne preňho.

Pokiaľ ide o štýl, nemala konkurenciu. Obliekala sa podľa vlastných návrhov. Najradšej som ju videla v róbe orgovánovej farby z takmer priesvitného hodvábneho organínu, ktorý sa vznášal na svetloružovom tuse. Róbu krásila výšivka popínaveho malolistého viniča. K prsiam sa z vrcholu viniča šplhali dva ružové puky. Ak si myslíte, že boli tiež hodvábne, je to iba polovičná pravda, pretože jeden bol naozajstnou ružou, ktorá pomaly rozvíjala svoje okvetné lístky a do pokojnej noci uvoľňovala omamnú vôňu.